

YENİ ÇAĞIN EŞİĞİNDE

TÜRKİYE VE DÜNYA

Dr. Devlet BAHÇELİ

YENİ ÇAĞIN EŞİĞİNDE TÜRKİYE VE DÜNYA

DR. DEVLET BAĐELİ

SUNUŐ

"Yeni ağın EŞiğinde Türkiye ve Dünya" baŐlıklı bu kitapçık, Genel BaŐkanımızın üç ayrı yazı ve konuŐmasının bir araya getirilmesinden oluŐmaktadır. 1990'lı yıllardan 2000'li yıllara uzanan süreçte Türkiye ve Dünya gerçeğine ilişkin görüş ve düŐüncelerin yer aldığı bu metinlerin, orijinalliği bozulmadan yayımlanmasına zen gösterilmiŐtir. Genel BaŐkanımız tarafından sadece yazım hataları düzeltilmiŐ ve genel manada gözden geçirilmiŐtir.

ađ değişimi olgusunun kavranması yanında, özellikle ülkemizin yeni yüzyılın başında karşı karşıya bulunduğu sorunlar ve açmazlar ile önünde beliren ufuklara ve insanımızın yarına güvenle bakabilmesine ilişkin görüş ve önerilerin yer aldığı bu kitapçığı, teŐkilt mensuplarımızın, lkc gençlerin, bütün duyarlı vatandaşlarımızın hizmetine sunmaktan mutluluk duyuyoruz.

Saygılarımızla

MHP Genel Merkezi

İÇİNDEKİLER

YENİ YÜZYILDA YENİ HEDEFLER

(Yeni Yıl Mesajı) 7

YENİ YÜZYIL PERSPEKTİFİNDEN TÜRKİYE'NİN SİYASİ,

SOSYAL VE EKONOMİK GÖRÜNÜMÜ

(TBMM'de 2000 Yılı Bütçe Görüşmelerinde

Yapılan Konuşma) 13

BİR DÖNÜM NOKTASINDA GELECEĞE BAKMAK...

(2000 Yılı Vesilesiyle Milliyet Gazetesi'nde

Yayımlanan Değerlendirme Yazısı) 53

**YENİ YÜZYILDA
YENİ HEDEFLER**

(Yeni Yıl Mesajı)

Sevgili Vatandaşlarım,

Bütün insanlık olarak, sadece yeni bir yıla değil, yeni bir yüzyıla ve yeni bir bin yıla adım atacağımız tarihî bir dönüm noktasında bulunuyoruz.

Bu takvim değişikliğinin 1 Ocak 2000'de mi, yoksa 1 Ocak 2001 tarihinde mi gerçekleşeceği şeklindeki bir tartışmanın varlığı, bu sonucu pek etkilememiştir.

Ne olursa olsun, insanoğlu, son yıllarda ortaya çıkan başdöndürücü değişme ve gelişmeleri sembolik olarak da karşılayan bir takvim değişikliğine şahit olmaktadır. 2000 yılı, bir taraftan bin yılın sonunu, diğer taraftan yeni bir bin yılın başlangıcını ifade etmektedir.

Bizler, bu tarihî geçiş an'ına şahitlik eden nesiller olarak önümüzdeki yıllara, yüzyıla büyük beklenti ve umutlarla adım atıyoruz.

Yeni yüzyıl, bütün insanlık için sorunlarla dolu olan sancılı bir yüzyılın mirasçısıdır. Aynı zamanda, teknolojik ve ekonomik gelişmelerin her geçen yıl yeni bir boyut ve hız kazandığı küresel bir dinamizmin de devamıdır. Böyle bir sürecin insanlığın yararına sonuç vermesi, hiç şüphesiz mevcut birikim ve tecrü-

belerden nasıl yararlanılacağına, dolayısıyla küresel sorunların nasıl çözümleneceğine bağlıdır.

Bizim en büyük dileğimiz, küreselleşme sürecinin bütün yeryüzünü kuşatmaya başladığı bir süreçte, daha adil, daha sömürsüz ve daha kavgasız bir dünya; daha mutlu, daha huzurlu bir insanlık ailesidir.

Ülke ve millet olarak da yaşadığımız birçok sıkıntı ve soruna rağmen kendimize ve yarınlara umutla ve güvenle bakabilmeliyiz. Yeni bir yüzyıla girerken bizleri umutlu olmaya iten birçok sebep de vardır. Tarihî birikim ve tecrübelerimizin yanında, umut ve beklentilerimizi arttıran diğer bir faktör de bugünkü sorunları aşacak güç ve potansiyelin milletimizde bulunduğu inancımızdır.

Geride bıraktığımız yüzyılın başında, bu coğrafyada emperyalizm karşısında ayakta kalabilen, millî kurtuluş mücadelesi ile yeniden dirilebilen bir Türkiye, yeni çağın başında tarihî ve kültürel dinamiklerini yeniden üretecek siyasî, sosyal ve ekonomik dönüşümleri de başaracak güçtedir.

Önümüzdeki beş yıllık dönem içinde, yolsuzluk ve yoksulluk ayıbından kurtulmuş, sosyoekonomik kalkınmasını büyük ölçüde tamamlamış, demokratik hukuk devletini mükemmelleştirmiş, saygın ve güçlü

bir Türkiye, bizler açısından ideallerin en önemli ve öncelikli olanıdır.

Cumhuriyetimizin yüzüncü yılını kutlayacağımız 2023 yılı ise, Türkiye'nin ulaşması gereken stratejik hedeflerden biri olan "Lider Ülke" ideali olarak önem taşımaktadır. Bunun için, Türkiye'nin sahip olduğu bütün sosyal, ekonomik ve siyasî dinamiklerin bu hedefe kilitlenmesi, topyekûn kalkınma ve yeniden yapılanma sürecinin daha fazla zaman kaybedilmeden hayata geçirilmesi gerekmektedir. Böyle bir vizyon ve misyonun ertelenmesi ya da küçümsenmesi, ülkemiz açısından, şüphesiz yeni çağın daha baştan kaybedilmesi anlamına gelecektir.

Yüce Allah bizlere ömür verdiği ve yardımlarını esirgemediği; aziz milletimiz de desteklerini eksik etmediği sürece bu millî ve evrensel hedeflere doğru koşmak en temel vazifemiz olacaktır. Bu, aynı zamanda, atalarımıza karşı manevî borcumuzu, gelecek kuşaklara karşı da tarihî ve insanî yükümlülüğümüzü ifade etmektedir.

Bu duygu ve dileklerle, bütün milletimizin ve insanlığın yeni yıllarını en iyi temennilerle tebrik ediyor, 2000 yılının ve 2000'li yılların Türk milletine, Türk-İslâm âlemine ve bütün insanlığa hayırlara ve güzelliklere vesile olmasını Cenab-ı Allah'tan niyaz ediyorum.

**YENİ YÜZYIL
PERSPEKTİFİNDEN
TÜRKİYE’NİN SİYASÎ, SOSYAL
VE EKONOMİK GÖRÜNÜMÜ**

**(TBMM’de 2000 Yılı Bütçe Görüşmelerinde
Yapılan Konuşma)**

Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri,

Sözlerime başlarken yüce milletimizi ve yüksek heyetinizi şahsım, grubum ve partim adına saygılarımla selâmlıyorum.

Bütçe görüşmeleri, hükûmetlerin icraatlarının çok yönlü bir biçimde değerlendirilmesi ve geleceğe yönelik hedeflerinin Yüce Meclise ve kamuoyuna aktarılması bakımından önemli bir zemin teşkil etmektedir. Bu vesileyle öncelikle, 1999 yılından 2000 yılına adım atmaya hazırlandığımız şu günlerde, karşımızda nasıl bir dünya ve Türkiye tablosu bulunduğu dair görüş ve düşüncelerimi sizlerle paylaşacağım. Daha sonra da 57'nci Hükûmetin yedi aylık icraatını ve bunun ekonomik ve sosyal yansımalarını yorumlamak, 2000 yılı ve sonrası döneme ilişkin hedef ve politikalarımızı değerlendirmek istiyorum.

Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri,

Dünyanın ve Türkiye'nin önemli bir dönemekten geçtiği, bir çağ değişimin yaşandığı bu zaman diliminde, hazırlamakta olduğumuz bütçe kadar, tabî ki yükselen yeni çağa bakışımız dünya ve ülke sorunlarını ele alışımız da önem kazanmaktadır. Dünyanın yö-

neldiği değişme çizgisini milletimiz ve ülkemiz açısından kavramadan bütçe hazırlamak veya müzakere etmek, günöbirlik sorunlar etrafında sıkışıp kalmak ihtimalini de beraberinde getirmektedir.

Son günlerini yaşadığımız yüzyılla bir devir kapanmaktadır. "Yeni Çağ", sadece bir yüzyılın kapanıp yenisinin başlamasını değil, dünyada yaşanan ilişkiler sisteminde büyük bir değişimi de ifade ettiği için büyük önem taşımaktadır.

Şunu hemen ifade etmek isterim ki, çağ değişimi her zaman bir yüzyıla tekabül etmeyebilir. Bu açıdan baktığımızda, aslında içinde yaşadığımız yüzyıl daha bitmeden bizler ciddi bir dönüşüme şahit olmaya başlamıştık.

Endüstri devrimiyle 18. yüzyılın ikinci yarısında başlayıp 20. yüzyıla kadar uzayan eski çağ, daha 20. yüzyıl bitmeden çok belirgin değişikliklere sahne olmuştur. Bu bakımdan, yeni yüzyılın başlaması zaten toplumsal, ekonomik ve uluslar arası sistem bakımından ömrünü tamamlamış bir çağın zaman olarak da bitmiş olması anlamına gelmektedir.

Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri,

Başka isimlerle de anılmasına rağmen en yaygın adıyla "endüstri çağı" diye bilinen bu çağın değişimini çok iyi anlamak durumundayız. Bu çağı değiştiren dinamikleri anlamadan yeni yüzyılın özelliklerini kavramakta güçlük çekebiliriz. Bunun, bedelinin ağır olacağını ise en iyi Türk insanının bilmesi gerekir.

Bizler, endüstri toplumunun oluşumunu yeterince kavrayamadığımız için, 19. ve 20. yüzyıllarda sıkıntı çekmiş bir milletin çocukları olarak, geçmişte ağır bedeller ödemek durumunda kaldık. Bir imparatorluk kaybettiğimiz gibi, kocaman iki yüzyılı az gelişmişliğin bütün ağır şartlarını yaşayarak tamamladık.

Zamanımızda yeni çağı hazırlayan çok önemli dinamikler bulunmaktadır. Bunlar toplumsal ve ekonomik yapılardan uluslar arası ilişkilere kadar bütün insanlığı etkilemeye başlamış olan ve yarınını da büyük ölçüde belirleyecek olan süreçlerdir.

21. yüzyıla temel karakteristiğini verecek bu süreçlerden birisini, bütün insanlığın tesirlerini şimdiden hissetmeye başladığı, teknolojide meydana gelen köklü değişiklikler ve bilgi teknolojisinin üretim sistemlerinden, iletişime kadar hayatın her alanına nüfuz

etmeye başlaması oluşturmaktadır. Bilginin üretim sürecine girerek, belirleyici konuma yükselen bu dinamizmine bakarak, gelen yeni çağın "bilgi çağı" veya "enformatik çağ" diye isimlendirildiği bilinmektedir.

Hangi adı benimsersek benimseyelim ortada olan gerçek şudur ki; bilgi üretemeyen, bilgi teknolojilerini yaratamayan toplumlar, sosyoekonomik yapılarını eğitimden ekonomiye kadar bu yeni teknolojilere göre yeniden inşa edemeyen ülkeler, yeni çağın dışında kalmaya mahkûm olacaklardır.

Önümüzdeki çağın karakteristiğini oluşturan bir diğer süreç ise ekonomide meydana gelen değişimler ile ilgilidir. Sanayi toplumlarının klâsik ekonomik örgütlenme biçiminden üretim tarzlarına kadar kapsamlı değişimler yaşanmaktadır. Arzın belirleyici olduğu, "ölçek ekonomileri"nden esnek üretim sistemlerine dayalı talebin etkinliğinin arttığı "kapsam ekonomileri"ne doğru değişimler söz konusudur.

Bir taraftan rekabetçi piyasa ekonomisi bu parametreler üzerinde yeniden kurumlaşırken, diğer taraftan "vahşî kapitalizmi" dizginleyecek "insanî değerleri" esas alan yeni bir "iktisadî ahlâka" ve yeni "sosyal politikalara" duyulan talepler yükselmeye başlamıştır.

Ticaret ve finansmandan başlayarak hemen her alanda kendini iyice hissettiren küreselleşme sürecinin sosyal ve insanî boyutunun ihmal edilmemesi, giderek daha çok önem kazanmış bulunmaktadır.

Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri,

Çağın ekonomik şartlarında, özellikle kalkınma sürecinde olan Türkiyemizin doğru hedeflere yönelmesi hayatî önem taşımaktadır. Toplumun ekonomik dinamizminin önünü açacak, toplumsal tasarrufların bilgi teknolojilerine dayalı yeni üretim alanlarına yönelmesini sağlayacak, bir yapıyı oluşturmak mecburiyeti vardır.

Ne eski teknolojilere dayalı "hantal devletçi" ekonomik yapının sürdürülmesi ne de kamu kaynaklarının bazı çıkar gruplarına yağmalatılması tarzındaki özelleştirme yaklaşımı doğrudur. Türkiye ekonomisi stratejik bir yenilenme programına ihtiyaç duymaktadır. Türk ekonomisi ancak, esnek teknoloji ve üretim sistemlerine geçecek bir yaklaşımla, sermayeyi tabana yayacak, piyasa mekanizmasını güçlendirip tüketiciyi ve çalışanı gözetecek bir özelleştirme programıyla, eski hantal yapıdan kurtularak dinamik bir hüviyet kazanabilir. Bunun için sivil toplumun ekonomik katılımını ve desteğini sağlayacak bir anlayışa yönelmek mecburiyeti vardır.

Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri,

Girdiğimiz çağın belki de bütün özelliklerine yön veren en kapsayıcı vasfı, "insan hak ve özgürlüklerine" dayalı bir anlayışın temel insanî değerler olarak, bütün yeryüzünde üzerinde uzlaşılan ortak bir payda hâline yükselmesidir. Bu çerçevede özen gösterilmesi gereken nokta, insan hakları ve demokrasi gibi temel değerlerin uluslar arası ilişkilerin bir oyuncağı hâline getirilmemesidir.

Bilindiği gibi demokrasi; birey, toplum ve devlet arasındaki ilişkilerin temel hak ve özgürlüklerden başlayarak hukuk devletini yaratacak bir şekilde biçimlendirildiği bir siyasî sistemdir. Demokratik değerler, hak ve özgürlük sahibi bireylerden oluşan yurttaşların bu hak ve özgürlüklerin meşru kaynağını oluşturduğu gibi, yurttaşların devlet karşısındaki sorumluluğunu da tayin eder.

Demokratik sisteme karşı hiçbir kimse alt kimlik, etnisite veya mezhep esasında bir dayatmada bulunamaz. İnsanların bu özellikleri onların tarihî, kültürel sıfatları olarak kendileri için anlamlıdır. Ancak demokratik devlet yapısının bu özelliklere dayalı olarak biçimlendirilip sürdürülmesi mümkün değildir.

Demokratik devlet, insanlara etnik kimlik ve dinsel inançlarına göre değil, eşit bireyler ve yurttaşlar

olarak bakmak durumundadır. Bu anlamda çağımızın demokrasisi, insanlar arasındaki kültürel ve etnik farklılıkları "siyasal çatışma" konusu yapmayan bir yönetim biçimidir. Bu yönü ile güçlü demokrasi anlayışı, din, ırk ve etnisiteye dayalı kavgaları geride bırakmış, ileri bir anlayışı temsil eder. Bunun yerine katılımcı, bireyden topluma, toplumdan devlete doğru, sivil toplumun her alanda karar süreçlerine katıldığı bir yönetim şeklini, rekabet ile uzlaşma arasındaki hassas dengeyi gözetten bir siyaset etme tarzını ön plâna çıkarır.

Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri,

Türkiye'de demokratik değerlerin karşısına sık sık toplumsal barışı bozacak bozguncu ve bölücü yaklaşımları savunanlarla, devletçiliği sürekli temel argüman olarak gündemde tutmak isteyenler çıkmaktadır.

Bu yaklaşımları savunanların davranışları, Türkiye'nin demokratik gelişmesini engellemeye, siyasî ve ekonomik istikrarını bozmaya çalışmaktan öteye başka bir anlama gelmemektedir. Türkiye millî birliğini, toplumsal gelişimini ancak çağdaş demokrasiyi ve adalet sistemini güçlendirerek pekiştirir, teminat altına

alabilir. Bunu için her şeyden önce demokrasiye ve milletimizin iradesine sahip çıkmak durumundayız. Bu irade, tarihte büyük bir medeniyet kurduğu gibi, bizi yeni çağda yeni bir atılıma taşıyacak ruhun da kaynağını oluşturacaktır.

Sayın Başkan, Kıymetli Milletvekilleri,

Yeni çağın en çok dikkat çeken diğer bir özelliği, şüphesiz her ilişki ve gelişmenin küresel ölçekte ortaya çıkıyor olmasıdır. Bu bakımdan küreselleşme başlı başına bu çağla birlikte anılmaktadır.

Küreselleşme olgusunun önemli bir boyutu, ulaşım ve iletişim teknolojileriyle birlikte dünyadaki ilişki yoğunluklarının maddî ve manevî düzeylerinin yükselmiş olmasıdır. Dünyanın herhangi bir yöresinde meydana gelen bu gelişme, ortaya çıkan yeni bir fikir veya herhangi bir yenilik etkilerini kısa sürede bütün dünyada gösterebilmektedir. Gene dünyanın bir yerinde ortaya çıkan bir tehlike veya bir olumsuzluk, kısa sürede dünyayı tehdit eder bir hâle gelebilmektedir.

Bütünüyle yerküreyi birbirine bağlayan bu dinamizmin hem sebeplerinden hem de sonuçlarından bir tanesi, uluslar arası sistemde bölgesel veya küresel

ölçekte yeni ilişkilerin doğmasıdır. Bu yeni ilişkilerden ülkeler arasında yeni iş birliği ve çıkar örgütlerinin kurulması, en dikkat çekici olanıdır. Bunların başında bölgesel ittifak örgütleri gelmektedir. ABD öncülüğünde kurulan NAFTA, bizimde içinde yer almaya çalıştığımız AB, Japonya'nın önderliğindeki Asya-Pasifik Ekonomik İşbirliği Örgütü bu tür yapılar arasında önemli bir yere sahiptir.

Küreselleşme süreci, ekonomik ve teknolojik güç merkezlerinin veya devletlerin etkisinde olacak bir tarzda çalışma eğilimi taşımaktadır. Bu sürecin dışında kalmamız, ülke olarak içimize kapanmamız mümkün değildir.

Yapmamız gereken şey, bir taraftan Türk-İslâm kültür coğrafyasında yeni oluşumlar içinde global ölçekli ihtiyaçlara cevap teşkil edecek ilişkiler inşa etmek, diğer taraftan AB gibi mevcut küresel yapılar içinde kendi potansiyelimizi harekete geçirecek yolları bulup geliştirmektir.

Türkiye, ne batıdan kopmalıdır ne de batıya mahkûm olmalıdır. Türkiye çok yönlü ilişkilerle, hem potansiyelini geliştireceği yeni iş birliği alanları yaratacak politikaları hayata geçirmek, hem de dünyanın her açıdan daha yaşanabilir bir küreye dönüşmesine

katkı sağlamak durumundadır.

Artık, Türk siyaseti de yeni ve büyük hedeflere yönelmeli, ortaya çıkan küresel ve bölgesel ölçekli gelişmeler ve sorunlar üzerine kafa yormaya başlamalıdır. Türk siyasetinin/siyasetçisinin ekonomik ve siyasî istikrarı tesis etme çabasıyla yetinmesi mümkün değildir. Tarihin ve coğrafyanın bizlere bahşettiği imkânlar ve fırsatlar ile beraberinde getirdiği zorluklar ve olumsuzluklar, Türkiye'nin hem güçlü olmasını hem de büyük düşünmesini zorunlu kılmaktadır.

Sayın Başkan, Sayın Milletvekilleri

Milliyetçi Hareket Partisi'nin amacı ve faaliyetleri de sürekli böyle bir duyarlılık ekseninde şekillenmiştir. 18 Nisan seçimleri sonrasında da hiçbir dar partililik anlayışının ülkemizin çıkarlarına ve yarınlara gölge düşürmesine izin verilmemiştir.

Bilindiği üzere, 57'nci Cumhuriyet Hükûmeti de, bir "uzlaşma ve atılım hükûmeti" olarak yüce milletimize hizmet inancıyla kurulmuş ve ülkemizi TBMM'yle birlikte 21'inci yüzyıla taşıma görev ve sorumluluğunu üstlenmiştir. Hükûmetimiz, koalisyon şartları içinde, bir taraftan ülkemizi geleceğe hazırlama, diğer taraftan da yılların birikimi olan sorunları

çözme çabası içinde olmuştur.

Acil sorunların çözülmesi ve yapısal reformların gerçekleştirilmesi, kronik enflasyonun süratle tek haneli düzeylere indirilmesi, istikrarlı büyümenin sağlanması, sosyal devlet anlayışı ile gelir bölüşümünün iyileştirilmesi, refahın topluma yayılması, bölgeler arası gelişmişlik farklarının azaltılması, kaynakların etkili ve verimli kullanılmasını esas alan ve rekabetçi pazar ekonomisi anlayışına dayanan ekonomi ve maliye politikalarının kararlılıkla uygulanması, Hükûmet Programımızda temel sosyoekonomik hedefler olarak tespit edilmiştir.

57. Hükûmet, kuruluşundan bu yana geçen süre içinde bu hedeflere ulaşma yönünde bir taraftan eksiklikleri tamamlamış, diğer taraftan önemli atımları gerçekleştirmiştir. Bu kapsamda;

Hükûmetimizin 9 Haziran 1999 tarihinde Yüce Meclisimizin güvenoyunu almasını müteakip sür'atle bir önceki yasama döneminde hazırlanan ancak Mecliste görüşemediği için kadük kalan 1999 Yılı Bütçesi yasalaştırılmış ve böylece devlet yönetimindeki ve ekonomideki belirsizlik ortadan kaldırılmıştır.

Önemli adımlardan bir diğeri de, şüphesiz uluslar arası tahkimle ilgili olarak yapılan düzenlemedir.

Uluslar arası tahkime imkân veren anayasa değişikliği ile enerji, telekomünikasyon ve diğer alt yapı sektörlerindeki özelleştirmelerin ve yabancı sermaye yatırımlarının hızlanmasını sağlayacak bir süreç başlatılmıştır.

Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri,

Türkiye ekonomisi 1998 yılının ikinci yarısından itibaren genelde global krizin özellikle de Rusya krizinin dış ticaretimiz ve ekonomik aktivite üzerindeki doğrudan etkisinin yanı sıra, önemli ölçüde yükselen reel faiz oranlarının baskısı altında kalmıştır. Nitekim, 1999 yılının ilk yarısında gayrisafi millî hâsılada bir önceki yıla göre yüzde 5.8 oranında bir daralma ortaya çıkmıştır.

Hükümetimiz, göreve başlamasının hemen ardından ekonomideki tikanıklığın aşılması ve reel kesime taze kaynak sağlanması amacıyla temmuz ayı içinde bir dizi kararı yürürlüğe koymuştur. Kararların olumlu etkisi ve belirsizlik ortamının azalması ile birlikte ekonomide de toparlanma işaretleri gözlenmeye başlanmıştır. Ancak, Marmara Bölgesi'nde yaşanan

deprem felâketi, ekonomideki toparlanmanın durmasına yol açmıştır.

İnsanlığın 20. yüzyılda yaşadığı en büyük felâketlerden birisi olan Körfez depremi, ülkemizin hem nüfus hem de ekonomik aktivite bakımından en ağırlıklı bölgesinde etkili olmuştur. Depremden en yoğun biçimde etkilenen iller, gayrisafi yurt içi hâsıla içinde yüzde 7, sanayi katma değeri içinde ise yüzde 15 oranında paya sahiptir.

Depremin sermaye birikimi üzerindeki etkisinin ise, 7-10 milyar dolar aralığında olduğu tahmin edilmektedir. Deprem sonrasında gerek bir süre için üretimin durması gerekse belirli bir dönem düşük kapasite ile çalışılması nedeniyle millî hâsılada da 1.5-2 milyar dolar civarında kayıp oluşmuştur.

Depremin kamu finansmanı üzerindeki yükünün 6 milyar dolar civarında olacağı tahmin edilmektedir. Bu yükün bir kısmı dış yardım ve kredilerle finanse edilirken, önemli bir kısmının da iç kaynaklardan karşılanması gereği ortaya çıkmıştır. Söz konusu finansmanın iç borçlanma yoluyla karşılanması hâlinde malî piyasalar üzerindeki baskının artması ve reel faizlerin daha da yükselmesi kaçınılmaz olacaktır. Bunun ise, kamu finansman dengesinin daha da bozulması-

na, ekonomideki durgunluğun derinleşmesine ve enflasyonun artmasına yol açacağı açıktır. Bu nedenle, ülkemizin karşılaştığı bu büyük felâketin ortaya çıkardığı yaraların toplumun tüm kesimlerinin katılımı ve dayanışması ile sarılması amacıyla yeni vergi düzenlemeleri getirilmiş ve bazı vergi kanunlarında değişiklik yapılmıştır.

Ayrıca, 2000 yılında Kamu Yatırımlarının tahsisinde; depremden etkilenen bölgelerde sosyoekonomik hayatın normale döndürülmesi amacı doğrultusunda, söz konusu bölgelerin yeniden yapılandırılmasına yönelik projelere ve bölgeler arası gelişmişlik farklarını azaltmak amacıyla, başta Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri ile Kalkınmada Öncelikli Yörelere olmak üzere, geri kalmış bölgelerin kalkınmasına hız kazandırıcı ekonomik ve sosyal alt yapı yatırımları ile istihdam ağırlıklı projelere öncelik verilmiştir. Orta ve uzun vadede de ise deprem bölgesinin yeniden yapılandırılmasını hedefleyen Marmara Bölgesini Gelişme Projesine ilişkin çalışmalar başlatılmıştır.

Hâlen karşı karşıya olunan enerji arz yetersizliğinin aşılabilmesi ve yüksek artış hızını sürdüren elektrik talebinin önümüzdeki yıllarda kesintisiz ve emniyetli bir şekilde karşılanabilmesi için kamu ve

özel santral projelerinin geliştirilmesi zorunlu görülmektedir. Aralık 1999 başında yapılan enerji zirvesi toplantısı öncesinde Devlet Plânlama Teşkilâtı koordinatörlüğünde ilgili tüm kuruluşların katılımıyla başlanılan enerji plânlaması çalışmaları hızla tamamlanacaktır. Bu çerçevede, hükümetimiz ülkenin enerji arz yetersizliğini ortadan kaldıracak her türlü tedbiri almaktadır.

Sayın Başkan, Muhterem Milletvekilleri,

Bilindiği gibi ülkemiz, 25 yıldır kronikleşen yüksek enflasyonun baskısı altında bulunmaktadır. Bugün gelinen noktada Türkiye, dünyada enflasyonun yüzde 50'lerin üzerinde olduğu ender ülkelerden biridir. Yüksek enflasyon, bir yandan gelir dağılımını bozucu etkisiyle sosyal dengeleri, diğer yandan ekonominin büyüme potansiyelini olumsuz etkilemektedir.

57. Hükümet; göreve başladığı tarihten itibaren, kronikleşen enflasyonu kalıcı bir şekilde düşürecek, reel faizleri süratle makul düzeylere indirerek ekonomiyi yeniden sürdürülebilir bir büyüme ortamına kavuşturacak, kamu açıklarını düşürerek malî piyasalar üzerindeki baskıyı azaltacak kapsamlı bir program

hazırlamıştır.

Bu programın temel unsurları; kamu kesimi faiz dışı fazlasında sağlanacak yüksek oranlı artış, enflasyon hedefi ile uyumlu para, kur ve gelir politikaları ve yapısal reformlardır.

2000 yılı bütçesi ise, enflasyonla mücadele programının en önemli unsurunu teşkil etmektedir. 2000 yılı Bütçesi, kamu kesimi finansman dengesinde kalıcı bir iyileşmenin ilk adımını oluşturmaktadır. Bu bütçenin tavizsiz olarak uygulanması ile birlikte iç borç- faiz sarmalı kırılacak ve böylece esneklik kazanan bütçeler yeniden bir ekonomi politikası aracı olma niteliğine kavuşacaktır.

Uzun yıllardır yaşamakta olduğumuz kronik enflasyon ortamı geriye doğru endeksleme alışkanlığının yaygınlaşmasına yol açmış, geçmiş dönem fiyat artışları mal ve faktör fiyatlarının oluşumunda en belirleyici unsur hâline gelmiştir. Bu durum, enflasyonda önemli katılıklar yaratmakta ve enflasyonun düşürülmesi önünde önemli bir engel oluşturmaktadır. Enflasyonla mücadele programının temel unsurlarından birisi de, bu geriye doğru endeksleme alışkanlığının terk edilerek toplumun tüm kesimlerinde geleceğe yö-

nelik bir bakış açısının yerleştirilmesidir.

Bu çerçevede, kamu kesiminde maaş artışları, ister istemez bütçe imkânları ve hedeflenen enflasyonla uyumlu bir şekilde belirlenmiştir. Tarımsal destekleme ve kamu kesimince üretilen mal ve hizmet fiyatları da bu hedefle uyumlu bir yapıda gelişecektir. Özel sektörümüzün de mal ve faktör fiyatlarını belirlerken hedeflenen enflasyon doğrultusunda hareket etmesi, enflasyonla mücadelenin başarıya ulaşması bakımından büyük önem taşımaktadır.

Programın bir diğer önemli unsuru ise para ve kur politikasıdır. 2000 yılında para ve kur politikası, Merkez Bankasının da açıkladığı gibi, hedeflenen enflasyonla uyumlu olarak tatbik edilecektir. Bu çerçevede Merkez Bankası, dolar ve EURO'dan oluşan kur sepetinin yıllık artış oranını yüzde 20-25 olarak belirlemiş ve 2000 yılı için aylık kur artışlarını ilân etmiştir.

Böylece, malî piyasalarda ve reel kesimde belirsizlik ortamı önemli ölçüde azalacaktır. Kamuoyuna açıklanan para ve kur politikası, yukarıda ifade ettiğim bütçe ve gelir politikaları ile uyumlu bir biçimde belirlenmiştir. Bu politikaların tavizsiz ve etkin olarak uygulanması ile birlikte enflasyon oranları da ciddî bir

düşüş eğilimine girecek ve Türk Lirasının istikrara kavuşması mümkün olacaktır.

Kamu dengesinde hedeflenen iyileşme ve bunlarla uyumlu gelir, para ve kur politikalarının etkin ve koordineli bir şekilde uygulanması sonucunda iç ve dış piyasalarda güven artacak, dış kaynak girişleri hızlanacak ve reel faizlerde önemli bir düşüş sağlanacaktır. Nitekim, programın unsurlarının kamuoyuna açıklanması ile birlikte faiz oranlarında şimdiden ciddi düşüşler yaşanmaya başlanmıştır. Bu süreç, belirli bir zaman dilimi içinde ekonomik aktivitede de bir canlanmayı beraberinde getirecektir.

Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri,

Toplam sivil iş gücü 23,2 milyona ve sivil istihdam 21,5 milyona ulaşmıştır. Açık işsiz sayısı 1,7 milyona yükselmiştir. Eğitimli gençler arasında işsizlik yaygın olup, kentlerde işsizlik oranı yüzde 29'a ulaşmaktadır.

İstihdamın karakteristik özelliği, tarımsal istihdamın toplam istihdam içindeki payının yüzde 45 gibi yüksek bir seviyede bulunması ve ücretli istihdamın payının düşük olmasıdır. Verimliliğin çok düşük oldu-

ğu tarım sektöründe bu ölçüde iş gücünün istihdam edilmesi iş gücü piyasasında etkinliği azaltmaktadır.

Millî gelirden yüzde 14 düzeyinde pay alan tarım kesiminin istihdamda bu ölçüde yüksek paya sahip olması, bu kesimdeki yoksulluğun yaygınlığını göstermektedir. Toplumun refah düzeyinin yükseltilmesi için sanayileşmek ve tarımda verimliliği artırmak, temel hedeflerimizdendir.

İstihdamın bir diğer özelliği ise, eğitim düzeyinin düşük olmasıdır. İstihdamın yüzde 78'i ortaokul veya altında bir eğitim düzeyine sahiptir. Küreselleşme olgusunun uluslar arası rekabeti bu ölçüde artırdığı bir dönemde iş gücünün niteliği stratejik bir önem kazanmaktadır. Türkiye'nin rekabet gücünün artırılması için, iş gücünün beceri düzeyi yükseltilecek ve bu amaçla eğitim imkânları geliştirilecektir.

Ücretliler arasındaki gelir dengesizliklerini giderecek düzenlemeler ile, istihdamı geliştirme, büyüme ve yeni çalışma biçimleri dikkate alınarak ücretlerin iş, liyakat, verim, kıdem ve kariyerin karşılığı olarak belirlenmesine dönük çalışmaların tamamlanması gerekmektedir. Personel rejimi reformu kapsamında, bürokrasinin üretken ve rasyonel şekilde çalışmasını

sağlayacak gerekli yasal düzenlemeler için çalışmalar sürdürülmektedir.

Yine, 1995 yılında anayasada yapılan değişiklikler çerçevesinde kamu görevlilerinin sendikal haklarıyla ilgili yasal düzenleme yapılması ihtiyacı devam etmektedir. Bu konuda, yasal sürecin tamamlanması için gerekli çalışmalar yapılacaktır.

Sayın Başkan, Muhterem Milletvekilleri,

Geçmiş iktidarların uyguladıkları politikalar ve uzun yıllardır çözülemeyen ekonomik ve sosyal sorunların neticesinde ortaya çıkan gelir dağılımı adaletsizliği ülkemizde toplumsal barışı olumsuz yönde etkilemeye, toplumsal ahengi bozmaya başlamıştır.

Son yirmi yılda uygulanan istikrar programlarının maliyeti, genellikle dar gelirli vatandaşlarımızın sırtına yüklenmiştir. Toplumsal uzlaşma ve adalet göz ardı edilmiş, sosyal politikalara gereken önem verilmemiştir.

Yüzde 70-80'ler düzeyinde seyreden ve kriz yıllarında ise yüzde 100'leri aşan enflasyon, dar ve sabit gelirli vatandaşlarımız açısından haksız bir "fiilî vergi" uygulamasına dönüşmüştür. Bu durum, gelir dağılımında bozulmaya, yoksullaşmanın artmasına

ve doğal olarak toplumsal güvenin zayıflamasına yol açmıştır.

Gelir dağılımının düzeltilmesi açısından, enflasyonla mücadelede öncelikle kamu açıklarının kapatılması, bütçe üzerindeki faiz yükünün azaltılması ve malî piyasalara istikrar ve güvenin getirilmesi gerekli görülmektedir.

Gelir dağılımındaki adaletsizliğin giderilmesi ve yoksulluğun ortadan kaldırılması için; adaletli bir vergi sistemi, harcama reformu, işsizlikle mücadele, eğitimi ve sağlıklı toplum, nitelikli konut, tarımsal kesimin güçlendirilmesi, küçük işletmelerin desteklenmesi, sosyal güvenlik ve sosyal yardımların yaygınlaştırılması projelerinin hayata geçirilmesi temel amaçlarımızdandır.

Kalkınma seferberliğinin başarıyla sonuçlanması için ekonomik ve siyasî istikrarın tesis edilmesiyle birlikte ülke dinamiklerinin tamamının devreye girmesi çok önemlidir. Özellikle, yerel potansiyellerin harekete geçirilmesinde KOBİ'ler etkin bir rol oynamaktadır.

Çünkü, sadece ekonomide rekabetin korunarak tekelci oluşumların önlenmesi, istihdam yaratılması, gelir dağılımındaki dengesizliklerin giderilmesi için değil; yeni girişimcilerin ekonomiye kazandırılması,

sosyal barışın korunması, bölgeler arası dengesizliklerin giderilmesi amacıyla da KOBİ'lerin desteklenmesi gerekmektedir.

Sayın Başkan, Kıymetli Milletvekilleri,

Türkiye genç ve dinamik nüfusu ile, bölgesinde ve dünyada önemli bir konuma sahiptir. Üzerinde bulunduğumuz toprakların jeo-stratejik konumu ve tarihten gelen sorumluluklarımız, mevcut beşerî, fizikî ve mali kaynaklarımızın zaman geçirilmeden topyekûn kalkınma için seferber edilmesini zorunlu kılmaktadır.

Bu amaçla, eğitilmiş, sağlıklı, çağın gerektirdiği teknolojiyi üreten ve kullanabilen, sorumluluk duygusuna sahip ve ülkenin duyarlılıklarına ve sorunlarına vakıf insan gücünün yetiştirilebilmesi amacıyla hiçbir fedakarlıktan kaçınılmaması şarttır. Türkiye'nin nitelikli insan gücüne kavuşabilmesi ve fırsat sağlayabilmesi için eğitim sistemini gözden geçirerek yenilemesi gerekmektedir.

Ülkemizin bütün eğitim kademelerindeki öğrenci sayısı 13,5 milyona ulaşmıştır. Okullaşma oranları ise, orta öğretimde yüzde 58'e ve yüksek öğretimde yüzde 26'ya ulaşmış bulunmaktadır. Eğitim imkânlarının eğitim çağındaki nüfus grubuna ulaştırılmasında önemli mesafe alınmış olmakla birlikte, üyesi olmayı

hedeflediğimiz Avrupa Birliği ülkeleri seviyesine ulaşabilmek, 21. yüzyılın zorluklarıyla baş edebilmek için fizikî ve beşerî kaynakların geliştirilmesi gerekmektedir.

İş gücü piyasasının ihtiyaç duyduğu nitelik ve nicelikte insan gücünün yetiştirilmesinde meslekî ve teknik eğitimin önemi artarak devam etmektedir. Ancak, meslekî ve teknik eğitimin alt yapısı yeterince geliştirilememiş ve hedeflerin gerisinde kalmıştır. Üniversiteye giriş imkânı bulamayan ve meslekî formasyon sahibi olmayan gençler, iş bulmakta güçlüklerle karşılaşmaktadırlar.

Gençlerin iş bulabilmeleri, ekonominin iş yaratma kapasitesinin geliştirilmesine olduğu kadar, onların gerekli meslekî formasyona sahip olmalarına da bağlıdır. Beceri düzeyi yüksek insan gücü, ekonomide verimliliği ve kaliteyi yükseltecek ve rekabet gücümüzü artıracaktır. Bu itibarla, meslekî ve teknik eğitime önem ve öncelik vermek gerekmektedir.

Meslekî ve teknik eğitimin sahip olduğu öneme rağmen, üniversite sınav sisteminde yapılan son düzenleme ile, bu okullarda okuyan öğrenciler mağdur edilmiş ve yüksek puan alan birçok öğrenci ya istediği programa girememiş ya da açıkta kalmıştır. Kalkınma Plânlarında ve Hükûmet Programında meslekî ve teknik eğitime öncelik verileceği ifade edilmesine rağmen,

men, son uygulama ile meslekî ve teknik okullara olan yeni kayıtlar önemli ölçüde azalmıştır. Bu konu tarafımızdan yakinen takip edilmektedir.

Ekonominin ihtiyaç duyduğu ara insan gücünü yetiştirmede önemli bir yere sahip meslekî ve teknik eğitime olan talebi yeniden artırmak amacıyla üniversite sınav sisteminin, orta öğretim başarısını, öğrencilerin ilgi ve kabiliyetlerini esas alacak şekilde yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.

Yarınların teminatı olan gençlerimizi, Türkiye'yi 21. yüzyıla hazırlayacak lokomotif güç olarak değerlendirmekte ve gençliğe yapılmış yatırımı, güçlü bir Türkiye'nin temelleri için atılmış önemli bir adım olarak görmekteyiz.

Gençlerin suç işlemeye ve kötü alışkanlıklara yönelmelerini önlemek için, aile müessesesinin kuvvetlendirilmesine önem verilmesi, sosyal faaliyet alanlarının geliştirilmesi ve son olarak geleceğe güvenle bakabilmelerinin sağlanması gerektiği açıktır.

Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri,

Daha önce de ifade ettiğim gibi, bilgi, günümüzde üretimin belirleyici unsuru olmuştur. Bilgi, hızlı bir şekilde yayılmakta ve sür'atle yenilenmektedir. Üreti-

len her bilgi, yeni bir bilginin hazırlayıcısı olmaktadır. Bilgiyle donatılmış insan, çağımız milletlerinin zenginliğini oluşturmaktadır. Bu zenginliğe sahip olamayan milletler, küresel yarışta yer alamayacaklardır.

Bilgiye verilen önemi, ülkemize verilen önem olarak görmekteyiz. Bilgiyi, yitiğimiz olarak kabul etmekte ve nerede bulunursa oradan alınması gerektiğine inanmaktayız.

Bilgi teknolojilerinin kamu kurum ve kuruluşlarında, eğitim kurumlarında, sanayide kullanılması yaygınlaştırılarak toplumun bilgi çağına hazırlanması sağlanmalıdır. İş yeri, okul ve evlerden bilgiye kolay, sürekli ve yaygın olarak ulaşılabilmesi için gerekli olan alt yapı imkânları geliştirilmelidir.

Bilim ve teknolojiye ayrılan kaynak arttırılıp, üniversitelerin ve özel sektörün AR-GE faaliyetleri desteklenmelidir.

Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri,

Türk dili, Türk milletini geçmişten geleceğe taşıyan hazinelerimizin en değerlisidir. Millî kimliğimizin mukaddes bir parçası olarak, Türkçenin korunması ve yaygınlaştırılması hayatî bir öneme ve önceliğe sahiptir.

Bu çerçevede, ilk defa olmak üzere, VIII. Beş Yıllık Kalkınma Plânı Hazırlık çalışmaları kapsamında "Türk Dili Özel İhtisas Komisyonu" kurulmuş ve çalışmalarına başlamıştır.

Fikirde ve işte birliğin gerçekleşmesi için bağımsız Türk Cumhuriyetleri ve Türk topluluklarıyla, önce dilde birlik sağlanarak kültürel ilişkilerin geliştirilmesinin gerekliliğine inanmaktayız.

Kültürümüzün temel unsurlarından biri olan vakıf eserlerimizin tam olarak tespit edilebilmesi amacıyla envanter çalışmasını öngören bir proje, 2000 yılı yatırım programına dahil edilmiş bulunmaktadır.

Kitle iletişim araçları, kültürel değerlerimizin yaşanmasında ve yaşatılmasında önemli görev ve sorumluluklara sahiptir. Bunun için, toplumsal sorumluluk içinde yayın yapmaları çok önem taşımaktadır.

Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri,

Bilindiği üzere, Türkiye'miz, dünyanın en zor, en sorunlu, bir o kadar da önemli coğrafyalarından birinin kilit ülkesidir. Merkezinde yaşadığı hassas etnopolitik ve jeostratejik şartlara rağmen, farklı bir gözle analiz edildiğinde, dünyada ve bölgesinde büyük

ve parlak bir geleceğe aday ülkelerin en başında gelmektedir. Türkiye'nin ne kültürel birikimini ne de gücünü küçümsemeye kimsenin hakkı yoktur.

Komünizmin çöküşüyle birlikte Türkiye karşısında bocalama dönemi yaşayan Batı Dünyası, daha sonra ülkemizin jeopolitik ve jeoekonomik değerini tekrar önemsemeye başlamıştır.

1999 yılında Türkiye'nin bölgesindeki ve dünyadaki stratejik konumunun ve ağırlığının göstergesi olan önemli gelişmeler ortaya çıkmıştır.

Bu kapsamda, 25 Eylül 1999 tarihinde G-7 ülkeleri Maliye Bakanları, içinde Türkiye'nin de bulunduğu 18 ülkeyle birlikte Avrupa Birliği, Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu temsilcilerinden oluşan ve G-20 olarak adlandırılan grubun kurulduğunu ilân etmişlerdir.

Bu grubun amacı, uluslar arası malî istikrarın güçlendirilmesi için sanayileşmiş ülkeler ile yükselen piyasa ekonomilerini bir araya getirmektir. Türkiye'nin yükselen bir piyasa ekonomisi olarak böyle bir danışma plâtfornunun üyesi olması, uluslar arası piyasalarda daha etkili bir ekonomik güç olarak rol oynamasına imkân sağlayacaktır.

10-11 Aralık 1999 tarihlerinde Helsinki'de gerçekleştirilen Avrupa Birliği Devlet ve Hükûmet Başkanları Zirvesinde, Türkiye, oy birliğiyle ve diğer aday ülkelerle eşit şartlarda Avrupa Birliğine aday ülke olarak kabul edilmiş ve Türkiye'nin Birliğe tam üyelik hedefi doğrultusunda önemli bir adım atılmıştır.

Helsinki'de kabul edilen Zirve metninde, Türkiye'nin üyelik için gerekli olan reformların gerçekleştirilmesine yönelik olarak bir "Katılım Öncesi Strateji" geliştirileceği belirtilmiştir. Ayrıca, katılım sürecinde, diğer aday ülkelerin olduğu gibi, Türkiye'nin de Topluluk Programlarından faydalandırılacağı ve Avrupa Birliği ile diğer aday ülkeler arasında yapılacak toplantılara dahil edileceği ifade edilmiştir.

Anılan Kararda, Türkiye'nin adaylığı için Kopenhag Siyasî Kriterleri dışında hiçbir resmi ön şart konusu değildir. Kopenhag Siyasî Kriterleri ise demokrasinin süreklilik kazanmış olması, insan haklarına ve hukukun üstünlüğü ilkesine dayalı bir sosyopolitik düzeninin sağlanması esasına dayanmaktadır.

Türkiye, Kıbrıs ve Ege sorunları açısından bugüne kadar izlemekte olduğu, sorunlara uluslararası normlar ve hukuk çerçevesinde makul ve adil çözüm yolları bulma arayışını bundan sonra da sürdür-

cektir. Zirve metninde Ege sorununa ilişkin olarak ifade edilen, sorunların barışçı yöntemler çerçevesinde, karşılıklı müzakereler ile çözüme kavuşturulması ve bu müzakereler neticesinde karşılıklı uyum yollarının tıkanması hâlinde konunun Uluslararası Adalet Divanına götürülmesi yaklaşımı, Türkiye'nin Ege sorununa yaklaşımı ile benzerlik taşımaktadır.

Kıbrıs konusunda ise, Türkiye'nin politika ve yaklaşımları geçmişte olduğu gibi günümüzde de aynı doğrultuda devam etmektedir. Bu çerçevede Avrupa Birliği, Kıbrıs sorununun çözümünü, Türkiye'nin Birliğe üyeliği yönünde bir "ön şart" olarak öne sürmektedir. Bununla birlikte, bu meselenin ileride fiilî bir ön şart olarak önümüze konması durumunda bizlerin tavrı net ve açıktır. Türkiye'nin kalıcı ve adil olmayan çözüm çabalarına, tek taraflı dayatmalara rıza göstermesi mümkün değildir.

Demokrasi, insan hakları ve hukukun üstünlüğü gibi gelişmiş dünya standartlarının sağlanması yönündeki Kopenhag Kriterlerinin siyasî kısmına uyum konusu da Türkiye'nin bugüne kadar, Avrupa Birliği ile ilişkilerinden bağımsız olarak tesis etme gayreti içeri-

sinde bulunduğu daha sağlıklı ve demokratik hukuk devleti hedefiyle paralellik arz etmektedir.

Nitekim Hükûmetimiz göreve başladığı günden itibaren, gerek insan hakları ve demokrasi bakımından, gerek ekonominin dengeli ve sağlıklı bir yapıya kavuşturulması açısından büyük atılımları ve reformları gerçekleştirmede önemli mesafe katetmiştir.

Yapılan anayasa değişiklikleri ile, devlet güvenlik mahkemelerinin tümüyle sivil yargıç ve savcılardan oluşturulması, uluslar arası tahkim müessesesinin ülkemiz hukukunun bir parçası hâline getirilmesi, parti kapatmaları zorlaştırmak amacıyla yapılan yasal düzenlemeler, örgütlü suçlara karşı alınan etkili önlemler, sosyal güvenlik reformu, gümrüklerle ilgili reform niteliği taşıyan düzenlemeler, ülkemizin ihtiyaçlarına cevap verebilecek çağdaş yaklaşımlardan yalnızca bazılarıdır.

Avrupa ve Asya'nın birleştiği noktada yer alan Türkiye; tarihi, kültürel ve ekonomik bağlarla bağlı olduğu Balkanlar, Kafkasya ve Orta Asya Türk Cumhuriyetleri ile ilişkilerini de geliştirmeye devam edecektir. Bölgenin güçlü ülkesi olan Türkiye'nin, başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere, diğer ülkelerle de iliş-

kileri geliştirilerek sürdürülecektir. Kısacası, Türkiye'nin Avrupa Birliği ile ilişkileri, diğer ülkelerle ilişkilerini geliştirmesine engel teşkil etmeyecektir.

Sayın Başkan, Sayın Milletvekilleri,

Huzurlarınızda, bu konuyla ilgili birkaç noktaya daha temas etmek istiyorum.

Türkiye'nin önünde bugün Avrupa Birliğine giden bir yol bulunmaktadır. Bizler, ülke yönetiminde söz sahibi insanlar olarak, her şeyden önce bu süreçte nasıl yol alacağımıza ve nasıl bir "müşterek lisan" oluşturacağımıza bir an önce karar vermek durumundayız. Önümüzdeki sürece temel değerlerimizi ve hassasiyetlerimizi dikkate alan soğukkanlı ve ağırbaşlı bir bakış açısıyla yaklaşmak şarttır. Yine adaylık döneminin, iki tarafa da yerine getirmesi gereken görev ve sorumluluklar yüklediği unutulmamalıdır. Aksi taktirde, Türkiye'nin haklarını ve çıkarlarını savunmak zorlaşacak, kendi içinde pazarlık yapan güçsüz bir Türkiye imajı ortaya çıkacaktır.

Bir grup siyasetçi ile medya mensubunun meseleye sanki Türkiye'nin kendi kültürü ve tarihiyle problemleri varmış gibi yaklaştığı, istendiğinde medeniyet

değiştirmenin mümkün olabileceğini düşündükleri göze çarpmaktadır. Gene ülkemizde yaşayan bir grup insan, Avrupa Birliğiyle ilişkilerimizden bahsederken ve en önemlisi gelecekteki muhtemel değişim programıyla ilgili görüşler ileri sürerken, Avrupa Birliği yönetimin gönüllü sözcüsü ya da avukatı gibi bir tavır takınmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti, sadece Avrupa Birliği ile olan ilişkilerinde değil, her türlü ikili ve çok taraflı ilişkilerinde Türk milletini temsil ettiğini unutmadan haklarını ve saygınlığını korumak mecburiyetindedir.

Eğer niyetler ve amaçlar ülkemize gerçekten hizmet etmek ise, bir hususun hiç akıldan çıkarılması gerekmektedir: Türkiye'ye, Türk insanına hizmette ilk ve temel adım, Türkiye'nin korunmasıdır; Türk milletini var eden değerlerin ve birikimlerin korunmasıdır.

Sayın Başkan, Muhterem Milletvekilleri,

Türkiye, gelişime açık her türlü küresel ve bölgesel oluşumların içerisinde yer alabilir. Ancak, bu konuda vazgeçilmez kriterlerimiz vardır ve bunları hiçbir ilişkide pazarlık konusu yapamayız. Bunlar, Türki-

ye'nin bütünlüğü, Türk milletinin bölünmezliği, demokrasi ile millet egemenliğinin üstünlüğü ve millî kimliğimizi oluşturan müşterek değerler manzumesidir.

Bugün demokratikleşme, Avrupa Birliği üyeliği gibi meseleler ele alınırken Türkiye'nin kimliğini ve milletin iradesini dikkate almayan Avrupa merkezli veya başka merkezlere yakın duruşların Türkiye'yi bir vizyonsuzluğa sürükleyebileceği unutulmamalıdır. Şunu açıkça ifade etmek isterim ki, Türkiye'nin bütün uluslar arası ittifaklara giden yolu, bütün gelecek projeksiyonlarının yönü başka yerlerden değil, Ankara'dan, büyük milletimizin iradesini temsil eden Yüce Meclisten geçer. Bu iradeyi yok sayıp küçümseyecek ya da önemsizleştirecek hiçbir anlayışı ve girişimi meşru göremeyiz.

İnsanlık suçu işleyen terör örgütünün başının hak ettiği cezayı değiştirmek isteyenlerin dillerinde dolaştırarak söylemek istedikleri şeyler caniyi kurtaracak mazeretler olamaz. İnsanlık suçunun bedelini bu tür ifadelerle ödemeye kimsenin gücü yetmez. AB çevresindeki bir kısım unsurların bunu Türkiye'nin üyeliğe kabulünün temel şartıymış gibi göstermeye çalışmaları, her şeyden önce Avrupa'nın insan hakları ve demokratik değerler kriterleriyle çelişen bir çifte standardın ifadesidir. İnsanlığa karşı işlenmiş suçları,

bu değerleri savunan hiçbir kimse ve kurum hafifletmez veya yok sayamaz. Bu konuda ileri sürülecek gerekçelerin hiçbir ahlâkî ve insanî bir temeli bulunmadığı açıktır.

Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri,

Türkiye yeni bin yıla, Cumhuriyetimizin 100. yıl dönümünü kutlayacağımız 2023 yılında lider bir ülke olma hedefi doğrultusunda önemli imkân ve fırsatların doğduğu bir ortamda girmektedir. Bugün Türkiye 65 milyonu geçen dinamik nüfusu, jeostratejik konumu ve her yıl az çok büyüyen ekonomisi ile önemli bir ülkedir.

Üç çeyrek asrı aşan Cumhuriyet döneminde sosyal ve ekonomik alanlarda ciddi ilerlemeler kaydetmiş olmamıza rağmen, gelinen nokta tatminkâr değildir.

123 yıllık anayasa geleneğimizin ilk döneminde ortaya çıkan tartışma ve sorunların günümüzde de ağırlığını koruduğu görülmektedir. 1876 Anayasası'nın kabulüyle başlayan anayasa ve seçim sistemi tartışmaları, bugün de Türkiyemizin en önemli gündem maddeleri arasında yer almaktadır.

Ülkemizde temel siyasî kurumların ve kuralların

sürekli tartışılıyor olması, demokrasimizin ve sosyo-ekonomik gelişmemizin önündeki engellerden birini oluşturmaktadır. Bu durum ister muhalefet ister iktidarda olsun bütün siyasetçilerin enerjisini, halkın sosyal ve ekonomik sorunlarını çözmek yerine, siyasî çekişmelerle ve meşruluk tartışmalarıyla harcamasına sebep olmaktadır.

Türkiye'mizde insan hakları anlayışının yerleşmesi ve demokrasinin gelişmesi gerçekten arzu ediliyorsa, artık bazı şeylerin iyi ayırt edilerek yerli yerine konması gerekmektedir. En başta kişisel çıkarlarla ülke çıkarlarının birbirine karıştırılmaması, parti çıkarlarının ülke çıkarlarının üstünde görülmemesi şarttır.

Sorumluluk sahibi bütün siyasî çevrelerin ve aydınların demokrasiyi sadece kendi açılarından tanımlayıp yorumlama alışkanlığından, kendi çıkarlarının ya da kültürel ve ahlâkî duruşlarının yaygınlaşmasının bir aracı olarak görme saplantısından vazgeçmeleri gerekmektedir.

Demokrasinin kök salması, öncelikle bir arada yaşama kültürünün varlığına ve buna ait kuralların yerleşmiş olmasına bağlıdır. Sürekli kültürel ve etnik farklılıklara vurgu yaparak bunları derinleştirmekle ve

hatta kurumlaştırmaya çalışmakla demokrasi yerleşmez. Sonuçta, ortaya sadece daha çok çatışma, farklılaşma ve ayrışma çıkar.

Genelde demokrasi ve düzenin, daha özeldense siyasî kurumların ve kuralların üzerine oturacağı, herkesin benimsemese bile rıza göstereceği bir temel prensipler manzumasına ihtiyaç bulunmaktadır. İstikrarın ve demokrasi içinde pekişmesinin başka bir makûl yolu yoktur.

Milliyetçi Hareket Partisi, üzerinde millî uzlaşmayı zorunlu gördüğü temel prensipleri; demokratik cumhuriyet, sosyal hukuk devleti, resmî dil ve bayrağın tartışılmazlığı, din ve vicdan hürriyetinin garantörü anlamında bir lâik devlet anlayışı, üniter siyasî yapımız ve sınırlarımızın tartışılmazlığı ile her türlü teröre açıkça karşı olmak şeklinde sıralamaktadır. Bütün bunlar Türk milletinin hem bir arada kardeşçe hem de demokratik düzen içinde yaşamasının asgarî şartlarıdır. Siyasî partiler; her türlü sosyal, siyasî ve ekonomik programlarını ve projelerini, bunları temel alarak geliştirebilirler.

Türkiye, böyle bir toplumsal sözleşmeden sonra, siyasî rejiminin daha iyi işlenmesini sağlamak, sos-

yal ve ekonomik gelişmesini gerçekleştirmek için, "sosyal ahlâk üçgeni" olarak tanımladığım, medya, ekonomi ve siyaset alanında temel ahlâk kurallarını tespit ederek hayata geçirmek zorundadır. Aksi takdirde, ilkesizliğin, seviyesizliğin ve kirliliğin bunalttığı siyasî hayatımızın vuzuha kavuşarak çözüm ve hizmet üretme yarışına dönüşmesi mümkün olmayacaktır. Ayrıca unutulmamalıdır ki, her türlü ekonomik, sosyal ve idarî reform teşebbüsünün başarıya ulaşarak kalıcılaşması da ancak böyle bir asgarî zeminin varlığına bağlıdır.

Sayın Başkan, Kıymetli Milletvekilleri,

Bu vesileyle, ülkemizi yeni yüzyıla hazırlayacak bir programın esasını teşkil edecek böyle bir "sivil anayasa" yapmayı, hükûmetin ve meclisin önünde uzlaşılması ve ulaşılabilecek hedeflerden biri olarak gördüğümüzü ifade etmek istiyorum.

Türkiye'yi düşünce, inanç, girişim özgürlüğü gibi temel hususlarda sakıncalı bir ülke görünümünde tutmaya, sosyal ve ekonomik hak ve özgürlüklerin gelişmediği bir toplum manzarasında bırakmaya kimsenin hakkı olamaz.

Bugün bizim sergilemeye çalıştığımız uzlaşmacı ve hoşgörölü tavrımızı hiç kimse teslimiyetçilik olarak yorumlamamalıdır. Biz, hükûmette de mecliste de uzlaşmacı yaklaşımla yeni yüzyılın büyük Türkiyesi'ni yaratacak diyalog ve iş birliğini geliştirmenin yöntemini oluşturmaya, istikrarı kalıcı kılmaya çalışıyoruz.

Çünkü, Türkiye'yi artık çağ dışı kalmış anlayışlardan, terörden, yolsuzluk ve yoksulluktan kurtarmak için gerekli olan girişimleri yapmak zorundayız. Türkiye'yi, sokaklarında, düşünce ve inanç özgürlüğü sorunlarının yaşandığı, ancak baskıcı otoriter rejimlerde görülebilecek manzaralara rastlandığı, 18 yaşına gelmiş kızların başlarını örtüp örtmeyeceğine müdahale edildiği bir ülke görünümünden kurtarmalıyız.

21. yüzyıl, Türkiye açısından terörün kökünün kazındığı, lâik-antilâik kavgalarının olmadığı, gelir dağılımında adaletin sağlandığı, yasaksız ve baskısız bir çağa açılmak demektir.

İşte, Türkiye'yi böyle bir hedefe ulaştırmak, bugünkü Yüce Meclisin ve hükûmetin önünde tarihî bir görev ve sorumluluk olarak durmaktadır.

Bu duygu ve düşüncelerle, Yüce Meclisin taktirine sunulmuş olan 2000 Yılı Bütçesi'nin ülkemizin geleceği açısından hayırlara vesile olmasını Cenab-ı Allah'tan niyaz ediyor, hepinizi bir kez daha saygılarım-

BİR DÖNÜM NOKTASINDA GELECEĞE BAKMAK...

**(2000 Yılı Vesilesiyle Milliyet Gazetesi'nde Yayımlanan
Değerlendirme Yazısı)**

Yeni bir bin yılın başında, yeni bir yüzyıla girerken ülkemiz ve milletimiz açısından büyük ümitler taşıdığımızı ifade etmek isteriz. Dileğimiz Yüce Allah'tan bu tarihî başlangıcın milletimiz ve insanlık bakımından da iyilik ve güzelliklere açılan bir başlangıç olmasıdır.

Milletimiz için büyük ümitler taşıyoruz; çünkü geçtiğimiz iki yüzyılı geri kalmış veya az gelişmişliğin ağır sorunları altında yaşamış bir milletin evlâtları olarak gelişmeye ve kalkınmaya olan özlemimiz, nihayet 20. yüzyılın sonunda yerini, sosyal ve ekonomik bakımdan büyük bir değişme ve yenilenme çabalarına bırakmış bulunmaktadır.

Sanayi devrimini yakalayamadığı için tarihin gördüğü üç büyük imparatorluktan birisi olan Osmanlı İmparatorluğu'nu kaybeden büyük Türk milletinin, iki yüzyıldan daha uzun süren "endüstri çağı"nın sonunda toplumsal ve ekonomik bakımdan ortaya koyduğu yenilenme çabası fevkalâde önemlidir. Çünkü Türkiye'nin, önümüzdeki zorlu dönemde hem "kendisi" olarak kalabilmesi hem de küresel dinamikleri yakalayıp küreselleşme sürecine katkı yapabilmesi, büyük ölçüde gelecek on yıl içinde atılacak adımlara

bağlıdır.

Daha 20. yüzyıl bitmeden yaşanmaya başlayan çağ değişimi küresel anlamda üç yeni gelişmeyle kendisini ifade etmiştir.

Bunlardan birincisi, endüstri çağını hazırlayan monolitik-pozitivist bilim anlayışından, pülüralist-izafiyetçi bilim anlayışına geçiş; ikincisi, tek doğrulu total ideolojilerden çoğulcu değerlere dayalı demokratik sistemin üstünlüğünün ortaya çıkması; üçüncüsü ise toplumsal-ekonomik örgütlenmede ve üretim sistemlerinde bilgi teknolojilerinin haâkim konuma yükselişi.

20. yüzyıl bitmeden başlayan ve "bilgi çağı" veya "enformatik çağ" diye adlandırılan bu yeni dönemi, her şeyden ve herkesten önce anlamak ve kavramak zorunluluğu içindeyiz. Çağın bilim anlayışını ve zihniyet dünyasını kavrayamazsak, endüstri çağını kaybettiğimiz gibi, bu yeni çağın da dışında yaşamak durumunda kalabiliriz. Böyle bir felâkete düşmemek için, dogmalara, tekrar ve aktarmalara dayalı ilkel-pozitivist anlayıştan, hızla yaratıcı, sorgulayıcı gerçeğin çoğulcu karakterini yakalamaya dönük, yeni bir zihniyet dünyasına yönelmek durumundayız.

Bunun için, bütünüyle eğitim sisteminden üniversiteye kadar bugünkü köhne ve baskıcı anlayış

ve yapıları tasfiye ederek köklü bir yeni yaklaşıma geçmek zorundayız.

Türkiye'nin yükselen yeni çağın gerçek değer ve parametrelerinin gerisinde kalmaması için yapması gereken ikinci bir köklü değişim alanı ise, siyasî yapılarla ilgilidir.

Türkiye'de fert, toplum ve devlet ilişkilerinin sağlıklı bir zemine kavuşması açısından siyasî yapının mutlaka demokratikleşmesini sağlayacak en önemli mesele, toplumsal uzlaşmayı ve demokrasiyi esas alan bir "sivil anayasa" yapma meselesidir. Yeni çağın demokratik, özgürlükçü değerlerinin bizim ülkemizde de yerleşik hâle gelmesine hizmet edecek "sivil anayasayı" gerçekleştirmek, bugün siyaset sınıfının önünde duran tarihî bir görevdir.

Bunun yanında, Türkiye'nin toplumsal ve ekonomik yapısında köklü bir dönüşüm yaparak bilgi teknolojilerine dayalı yeni üretim sistemlerine geçmesi de, içine girilen küresel süreç açısından hayatî bir önem arz etmektedir. Bunun için, hızlı bir şekilde ekonomide Türk insanının dinamik, girişimci ve yaratıcı gücünü harekete geçirecek reformları yapmak zorundayız.

Hantal devletçi yapıyı sürdürmek isteyenler de

çıkarları statükonun devamında olanlar da bu yapıyı sosyal politika hassasiyetleri taşımayan bir "vahşî kapitalizme" dönüştürmek isteyenler de Türkiye'nin yolunu tıkamak isteyen anlayışların temsilcileridir. Türkiye, küçük ve orta ölçekli kuruluşlara dayalı bilgi teknolojileriyle donatılmış, gelir dağılımını yeniden düzenleyecek dinamik bir büyüme modeline geçmek zorundadır. Bugünkü ekonomik istikrar tedbirleri, ancak böyle bir yeni yaklaşıma hazırlık olarak anlamlıdır.

Yeni bir yüzyıla girerken sosyal ve ekonomik sorunların yanında, Türkiye'nin dünyada yaşanan uluslar arası gelişmeleri, küresel ölçekte ortaya çıkan yeni olay ve süreçlere de kendisini hazırlaması lâzımdır.

Dünyada bir taraftan "barışı" küresel ölçekte kurumlaştıracak çabalar söz konusu iken, diğer taraftan çıkar kavgalarını ve bölgesel çatışmaları besleyen olaylar yaşanmaktadır. Kafkaslardaki istikrarsızlık, Sovyetlerden sonra bağımsızlık ve özgürlüklerini kazanma yolundaki milletlere karşı girilen haksız ve vahşî saldırıların sonucudur. En son Çeçenistan'da yaşanan insanlık dramı, maalesef küresel barış iddialarının, kirli çıkarların gerisinde kaldığını ortaya koyan acı örneklerdir.

Mevcut küresel güçler dengesi, özellikle Türk-İslâm coğrafyasında yer alan katliamlar karşısında çıkarlarıyla sınırlı bir hassasiyet sergilemektedir. Bütün bunlar bize mevcut küresel ve bölgesel ittifak yapısının yetersizliğini ve dolayısıyla yeni bir küresel dayanışma ve iş birliği çabasına olan ihtiyacı göstermektedir. Balkanlar'dan Kafkaslara, Ortadoğu'dan Orta Asya'ya kadar uzanan bu büyük bölgede küresel istikrar ve barışın, ancak Türk-İslâm coğrafyasının sağlam bir iş birliği ve yardımlaşma çabasıyla inşa olabileceğini de akıldan çıkarmamak gerekir.

Bugün, Türkiye'nin Batı ile ilişkilerinde geldiği nokta küçümsenemeyecek bir durumu ifade etmektedir. Şurası unutulmamalıdır ki, Türkiye bir büyüme potansiyeli ve dinamizmi taşımasaydı, Türk-İslâm coğrafyası gelişme birikimine ve misyonuna sahip olmasaydı, Türkiye'ye Batı'nın vereceği önemden söz etmek bugünkü anlamıyla pek mümkün olmayabilirdi. Ülkemiz için Batı, her şeyden önce bir iş birliği ve gelişme sahasıdır. Ne bir mecburiyet, ne korku kaynağı ne de diğer iş birliği ve gelişme imkânlarını ortadan kaldıracak bir faktördür.

Kısacası 21. yüzyıl ,bütün insanlık için sorunlar-

la ve sancılarla dolu olan bir yüzyılın mirasçısıdır. Aynı zamanda, teknolojik ve ekonomik gelişmelerin her geçen yıl yeni bir boyut ve hız kazandığı bir evrensel dinamizmin de devamıdır. Böyle bir tablonun insanlığın yararına sonuç vermesi, hiç şüphesiz mevcut birikim ve tecrübelerden nasıl yararlanılacağına bağlıdır.

Türkiye, yeni bir yüzyılda, yeni bir çağa yönelmektedir. Sanayi çağını ve iki yüzyılı büyük ölçüde kaybeden Türk milletinin önünde yeni bir çağ ve yeni bir gelecek bulunmaktadır. Türkiye'nin, önünü kesecek hiçbir şeye, hiçbir engele tahammülü yoktur. Bu büyük yönelişte en büyük gücümüz, şüphesiz milletimizin tarihsel birikimi, güzel bir gelecek yaratma azmi ve zengin insan kaynağımızdır.